

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

14/2150-149

22. desember 2017

Delegering av myndighet til å samordne statlige innsigelser til kommunale planer etter plan- og bygningsloven

Kommunal- og moderniseringsdepartementet innfører samordning av statlige innsigelser til kommunale planer som en fast ordning fra 2018. Nord-Trøndelag innlemmes i ordningen fra 2018. Hedmark, Oslo og Akershus, Østfold, Sogn og Fjordane og Finnmark innlemmes i ordningen fra 2019.

Forsøket med samordning av statlige innsigelser til kommunale planer startet i 2013, og omfatter nå de 11 fylkesmannsembetene Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust- og Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nordland og Troms.

Fylkesmannen har ordinært et samordningsansvar for innsigelser fremmet innenfor eget myndighetsområde. Fylkesmennene som deltar i samordningsforsøket har i tillegg fått et samordningsansvar for innsigelser fremmet av andre statlige myndigheter. Fylkesmannen skal motta innsigelsene, og foreta en samlet vurdering av dem. Fylkesmannen kan i den forbindelse avskjære innsigelser på nærmere angitte betingelser.

Innsigelsesinstituttet er viktig for å sikre nasjonale og vesentlige regionale interesser i arealplanleggingen, og er en forutsetning for at kommunen kan vedta arealplaner med juridisk bindende virkning. Det er samtidig et mål å redusere antall innsigelser ved å styrke dialogen mellom kommunene og innsigelsesmyndighetene i tidlig planfase.

Målet med samordningsforsøket er å sikre en effektiv og målrettet behandling av plansaker, og et godt samarbeid mellom kommunene og statlige myndigheter. Det er også et mål at forsøket skal bidra til å styrke kvaliteten og gjennomførbarheten av kommunale planer.

Evalueringen av samordningsforsøket¹ i 2016 og tilbakemeldinger til departementet viser at forsøket har styrket dialogen og samhandlingen mellom forvaltningsnivåene, og gitt en mer effektiv og bedre statlig medvirkning i kommunale planprosesser. Statlige innsigelser er bedre begrunnet og statlige etater er mer løsningsorienterte enn tidligere. Fylkesmennene bidrar aktivt til å løse uenigheter mellom kommunene og statsetatene. Statsetatene utarbeider veiledere som klargjør innsigelsesgrunnlaget, og beskriver hvordan sektorinteressene kan ivaretas i kommunale planer.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har på bakgrunn av de positive erfaringene med samordningsforsøket, besluttet å innføre samordning av statlige innsigelser som en permanent ordning. Fra 2018 vil ordningen omfatte fylkesmennene som har deltatt i forsøket, samt Nord-Trøndelag som blir slått sammen med Sør-Trøndelag. Fylkesmennene i Hedmark, Oslo og Akershus, Østfold, Sogn og Fjordane og Finnmark vil bli innlemmet i ordningen fra 2019 ved sammenslåing med fylkesmenn som allerede deltar i ordningen.

Departementet har gitt overordnede føringer for samordningsforsøket, men overlatt til den enkelte fylkesmann å lage konkrete rutiner for gjennomføringen. En viktig forskjell er at noen fylkesmenn samordner høringsuttalelser i saker uten innsigelse. Departementet mener at dette er for ressurskrevende som en permanent ordning, særlig for fylkesmenn med mange plansaker. Det er derfor besluttet at samordningen skal begrenses til innsigelser.

Innsigelser fra fylkeskommunen, Sametinget og nabokommuner omfattes ikke av samordningsforsøket, og vil heller ikke omfattes av den permanente ordningen. Disse innsigelsene må løses i dialog med vedkommende organ, eventuelt i meklings hos fylkesmannen eller ved behandling i departementet. Departementet anbefaler dialog mellom fylkesmannen og andre innsigelsesmyndigheter i saker der både statlige etater og andre myndigheter har innsigelse.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil fremheve at regionalt planforum er en viktig arena for dialog og interesseavklaring i tidlig planfase. Kommuneplaner og reguleringsplaner som berører nasjonale og vesentlige regionale interesser, bør diskuteres i regionalt planforum før offentlig ettersyn. God dialog i regionalt planforum kan bidra til bedre planer og redusere behovet for innsigelser i høringsfasen. Regionalt planforum kan også brukes i høringsfasen og i slutfasen.

For å videreføre den positive trenden med nedgang i andelen planer møtt med innsigelse, er det viktig at statsetatene fortsetter arbeidet med å klargjøre nasjonale og vesentlige regionale interesser på sitt område, og styrker veiledningen til kommunene. Det er også viktig at statsetatene bidrar til å løse arealkonflikter og innsigelser.

Rammene for ordningen med samordning av innsigelser videreføres fra forsøket, og framgår av vedlegg til dette brevet.

¹ Evaluering av forsøket med samordning av statlige innsigelser til kommunale planer, Norut rapport 11/2016.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet forutsetter at fylkesmennene justerer rutinene for praktisering av ordningen i tråd med rammene i dette brevet, og informerer kommunene, fylkeskommunene og statlige innsigelsesmyndigheter om hvordan ordningen skal gjennomføres i de enkelte fylkene.

Departementet vil bidra til harmonisering av praksis for gjennomføring av ordningen ved dialog med fylkesmennene.

Med hilsen

Jarle Jensen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Bjørn Casper Horgen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste:

Fylkesmennene

Fylkeskommunene

Klima- og miljødepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Barne- og likestillingsdepartementet

Kulturdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet

Landbruks- og matdepartementet

Samferdselsdepartementet

Nærings- og fiskeridepartementet

Kunnskapsdepartementet

Forsvarsdepartementet

Olje- og energidepartementet

Avinor

Den norske kirke v/bispedømmerådene

Direktoratet for mineralforvaltning

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Fiskeridirektoratet

Forsvarsbygg

Jernbaneverket

Kystverket

Luftfartstilsynet

Mattilsynet

Norges vassdrags- og energidirektorat

Oljedirektoratet

Politidirektoratet

Riksantikvaren

Sametinget

Vegdirektoratet

Statsbygg

KS

Kommunene i Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark, Vest-Agder, Aust-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland og Telemark

Vedlegg

Rammer for samordning av statlige innsigelser til kommunale planer etter plan- og bygningsloven

Oppstartsfasen

- Fylkesmannen skal bidra til at berørte statlige fagmyndigheter gir innspill til kommunale planer ved oppstart av planarbeid. Det skal gå klart fram av innspillene om nasjonale eller vesentlige regionale interesser kan bli berørt.
- Fylkesmannen skal bidra til at statlige myndigheter er aktive medspillere i arbeidet med utforming av planforslag.
- Fylkesmannen skal bidra til at regionalt planforum brukes aktivt av berørte statlige myndigheter og kommunene i fylket. Planforslag som kan komme i konflikt med nasjonale og vesentlige regionale interesser bør diskuteres i planforum før offentlig ettersyn.
- Fylkesmannen har i denne fasen ingen utvidet samordningsrolle utover det som framgår av plan- og bygningsloven. Det innebærer at fylkesmannen skal bidra til best mulig dialog og samordning mellom statlige myndigheter, samarbeide med fylkeskommunen om å få fram nasjonale og vesentlige regionale interesser osv. Fylkesmannen gis i denne fasen ingen myndighet til å overprøve statlige myndigheter ut over eget ansvarsområde.
- Plikten etter plan- og bygningsloven § 3-2 til å delta i planleggingen og gi kommunene informasjon som har betydning for planleggingen, tilligger hver enkelt statlig fagmyndighet. Samordningen endrer ikke rollefordelingen mellom fylkesmann og fylkeskommunen slik den er beskrevet i plan- og bygningsloven § 3-2.

Høringsfasen

- Ordningen innebærer ingen endring av høringsfristene som kommunen setter. Det forutsettes at de statlige fagmyndighetene og fylkesmannen i rollen som samordner, gjør det som skal til for å holde fristen. I enkelte tilfeller kan det være behov for å utvide høringsfristen. Fylkesmannen må avklare dette med kommunene og fagmyndighetene i hvert enkelt tilfelle.
- De statlige fagmyndighetene sender høringsuttalelser med innsigelse til fylkesmannen. Høringsuttalelser uten innsigelse sendes til kommunen med kopi til fylkesmannen som grunnlag for samordnet statlig vurdering.
- Fylkesmannen samordner innsigelsene i samråd med høringsinstansene, og får dermed en utvidet rolle. Fylkesmannen skal vurdere innsigelsene og gi en samlet uttalelse til kommunen der det tas stilling til hvilke innsigelser som skal fremmes. Fylkesmannen kan avskjære en innsigelse slik at denne ikke blir fremmet for kommunen. Det forutsettes at slik avskjæring skjer i dialog med vedkommende myndighet.

- Fylkesmannen kan avskjære innsigelser som:
 - ikke er begrunnet i nasjonale eller vesentlige regionale interesser eller av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde, jf. pbl § 5-4 første ledd
 - er fremmet etter høringsfristen, jf. pbl § 5-4 siste ledd
 - har vært eller kunne vært fremmet tidligere, jf. pbl § 5-5 første ledd
 - er fremmet uten at statsetaten har deltatt i planprosessen, jf. pbl § 5-5 siste ledd
 - er motstridende og hindrer kommunen i å fatte planvedtak
- Det overlates til fylkesmannen å finne praktiske løsninger for samordnet uttalelse. De enkelte statlige myndigheters høringsuttalelser inkludert innsigelser som er avskåret, skal følge fylkesmannens samlede uttalelse.
- Om mulig bør fylkesmannen invitere kommunen og innsigelsesmyndigheten(e) til dialogmøte før innsigelsene sendes til kommunen. Fylkeskommunen bør delta i møtene dersom innsigelsene berører deres ansvarsområder eller regionale planer.
- Dersom fylkesmannen avskjærer en innsigelse, vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet ha adgang til å innkalle planen etter plan- og bygningsloven § 11-16 tredje ledd og § 12-13 tredje ledd. Dersom en innsigelsesmyndighet mener at en innsigelse er så viktig at planen bør innkalles etter disse reglene, må dette avklares med det aktuelle fagdepartement som eventuelt tar saken opp med Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Etter høring

- Etter at fylkesmannen har kommet med sin samordnede høringsuttalelse, forutsettes det at kommunen og innsigelsesmyndigheten arbeider aktivt for å finne løsninger. Fylkesmannen bidrar til å finne løsninger ved behov. Fylkeskommunen bør delta på møter dersom saken berører deres ansvarsområde eller regionale planer. Regionalt planforum kan være en aktuell arena for å avklare innsigelser som berører flere parter.
- Fylkesmannens rolle som mekler ved innsigelser er uendret. Det betyr at fylkesmannen er mekler mellom kommunen og den fagmyndigheten som har fremmet innsigelsen. Det er et mål at samordningen av statlige innsigelser fører til at flere saker løses før mekling, og at færre saker må sendes til Kommunal- og moderniseringsdepartementet for avgjørelse.
- Oversendelse til departementet der det gjenstår innsigelser etter kommunestyrets planvedtak, følger de ordinære rutinene.